Европейска фондация за подобряване на условията на живот и труд

Групата NEET — млади хора, които не работят или не участват в образование или обучение: характеристики, разходи и ответни действия в рамките на политиките в Европа

Резюме

Въведение

Непосредственото бъдеще на Европа зависи от 94 милиона европейци на възраст между 15 и 29 години. Наред с предизвикателствата, пред които са се изправяли младите хора поколения наред при навлизането в живота на възрастните, това поколение ще живее в епоха на пълна глобализация и ще трябва да се справя с отговорността за едно застаряващо население. Ето защо фактът, че тези млади хора са толкова тежко засегнати от икономическата криза, поражда сериозна загриженост. През 2011 г. са били заети едва 34 %, което е най-ниската стойност, регистрирана някога от Евростат. Данните за безработицата свидетелстват и за значително по-трудни условия за младите хора на пазара на труда; от началото на рецесията безработицата сред младежите се е увеличила с 1,5 милиона души, достигайки 5,5 милиона (или 21 %) през 2011 г.

Колкото и обезпокоителни да са тези статистически данни, те не отразяват адекватно положението на младите хора, не на последно място поради факта, че много от тях са учащи, както и поради това, че те не са класифицирани като работна сила. Ето защо създателите на политиката в ЕС все по-често използват понятието NEET — млади хора, които не работят или не участват в образование или обучение. Като цяло определението е недвусмислено, като обхваща лицата, които нямат работа в момента, не са включени в обучение или не са класифицирани като учащи. Това е мярка за разграничаване от пазара на труда, а може би и от обществото като цяло.

В настоящия доклад се анализира положението на младите хора на пазара на труда в Европа, като вниманието е насочено специално върху групата, категоризирана като NEET. В него се разглеждат факторите за принадлежност към групата NEET и се измерват икономическите и социалните разходи, свързани с NEET. Освен това в него се оценява как чрез политиките държавите членки се стремят да помогнат на младите хора да навлязат на пазара на труда.

Контекст на политиката

Счита се, че на равнище ЕС NEET са една от най-проблемните групи в контекста на безработицата сред младежите. Европейската комисия реагира чрез водещата инициатива на стратегията „Европа 2020“ — „Младежта в движение“, и инициативата „Възможности за младежта“ за периода 2012—2013 г. Тези инициативи целят разгръщане на потенциала на всички млади хора и отправяне на призив за съгласувани действия от страна на органите, предприятията и социалните партньори в държавите членки и от страна на ЕС за справяне с предизвикателството пред младежта. Специално внимание се отделя на осигуряването на начини за връщане към образованието и обучението, както и на установяването на контакт с пазара на труда. През 2012 г. в пакета за заетостта на Европейската комисия „Към възстановяване и създаване на работни места“ отново бе подчертана необходимостта от осигуряване на възможности за младите хора, като беше изтъкнато значението на намаляването на твърде високото равнище на безработицата сред младежите и на числеността на групата NEET чрез предоставяне на възможност за преход към заетост.

Европейската комисия въведе нови показатели, като например дял на групата NEET, за наблюдение на пазара на труда и социалното положение на младите хора и за улесняване на съпоставянето между държавите членки в контекста на стратегията „Европа 2020“. Това придава по-голяма видимост и укрепва позицията на младите хора в политическата програма.

Основни констатации

Според Евростат през 2011 г. 7,5 милиона млади хора на възраст между 14 и 24 години и още 6,5 милиона млади хора на възраст между 25 и 29 години са били изключени от пазара на труда и от образование в Европа. Това съответства на значително увеличение на дела на групата NEET: през 2008 г. стойността достигна 11 % при 15—24-годишните и 17 % при 25—29-годишните, а до 2011 г. се увеличи съответно на 13 % и 20 %. Съществуват големи различия между държавите

членки, като в някои от тях показателите са по-ниски от 7 % (Люксембург и Нидерландия), а в други са над 17 % (България, Ирландия, Италия и Испания).

Младите хора, които не работят или не участват в образование или обучение, са твърде разнородна група. Най-голяма е подгрупата на тези, които са безработни по традиционни причини. Други подгрупи в уязвимо положение включват лицата със заболявания и увреждания и младите хора, които полагат грижи за други лица. Подгрупите, които не влизат в категорията на уязвимите, включват лицата, които не търсят работа, и тези, които са ангажирани активно в други дейности като изкуство, музика и самостоятелно обучение. Общото помежду им е, че те не натрупват човешки потенциал по обичайните начини.

Поради принадлежността си към NEET някои млади хора са изложени на по-голям риск в сравнение с останалите. Лицата с ниско равнище на образование са застрашени в тройно по-голяма степен да попаднат в групата NEET в сравнение с тези с висше образование, а младите хора с имигрантски произход са със 70 % по-застрашени да попаднат в групата NEET в сравнение с лицата с местен произход. Младите хора, които страдат от някакво увреждане или имат здравословни проблеми, са с 40 % по-застрашени да попаднат в групата NEET в сравнение с тези в добро здраве. Семейната среда също оказва решаващо влияние.

Принадлежността към групата NEET поражда тежки неблагоприятни последици за отделното лице, обществото и икономиката. Попадането за определен период в групата NEET може да породи широк спектър от отрицателни социални явления като изолация, несигурна и нископлатена трудова заетост в бъдеще, младежка престъпност, както и проблеми с психичното и физическото здраве.

През 2011 г. икономическите загуби в резултат на неучастието на млади хора на пазара на труда възлязоха на 153 млн. EUR. Тази оценка е консервативна и съответства на 1,2 % от европейския БВП. Съществуват големи различия между държавите членки, но някои страни заплащат изключително високата цена от 2 или повече процента от своя БВП: България, Кипър, Гърция, Унгария, Ирландия, Италия, Латвия и Полша.

Младите хора, които не работят или не участват в образование или обучение, са изложени на по-висок риск от политическо и социално отчуждаване. В сравнение с младите хора, които не се числят към групата NEET, лицата от тази група са значително по-незаинтересовани от политиката, участват много по-слабо в политическия и социалния живот и проявяват по-ниско равнище на доверие.

Насоки за политиката

Осъществяваните от държавите членки политики оказват въздействие върху различни етапи в пътищата за заетост и се различават значително по своите цели и дейности. Въпреки че е трудно да бъде измерена тяхната ефективност, могат да бъдат установени няколко добри практики в изготвянето и осъществяването на политиките:

- Мерките на политиките трябва да бъдат разнообразени с цел справяне с различни въпроси във връзка с начините за осигуряване на заетост и обръщане на специално внимание на различните групи в уязвимо положение, при които има най-голяма вероятност да се натрупат многобройни неблагоприятни последици.

- Особено важно е да се вземе под внимание готовността на ползвателите на мерките за реализация на пазара на труда . Докато тези, които имат по-голяма готовност, ще се възползват от инициативите, основани до голяма степен на потребностите на пазара на труда, други трябва най-напред да преодолеят личните ограничения, преди да участват в програми за заетост.

- Младите хора трябва да бъдат обхванати в дългосрочни, устойчиви програми. Намирането на краткосрочни решения не е достатъчно. Младежите се нуждаят от висококачествена, трайна и устойчива заетост. Това означава младите хора да получат квалификация, която е необходима за успешно интегриране на пазара на труда.

- Участието на широк кръг заинтересовани лица в изготвянето и изпълнението на мерки за младежка заетост е изключително важно. По-специално е необходима висока степен на взаимодействие с работодателите и техни представители по отношение на мерките, които са насочени към стимулиране на пригодността за заетост на ползвателите на тези мерки.

- Мерките за младежка заетост следва да бъдат насочени към техните ползватели, а не към предоставящите тези мерки. Това означава да се предоставят различни възможности за избор, например от традиционни начини за обучение до изготвени в съответствие с конкретния случай и подкрепени модели за обучение.

- Успешните политики са иновационни. С тях се въвеждат нови пътища за достигане до техните целеви групи, като информационните дейности представляват важна част от усилията за ангажиране на онеправданите млади хора, а стимулите, „дейностите, свързани с търговската марка“ и маркетинговите кампании могат да бъдат полезни в контекста на по-универсалните услуги за младежка заетост.

Допълнителна информация

Докладът *Групата NEET — млади хора, които не работят или не участват в образование или обучение: характеристики, разходи и ответни действия в рамките на политиките в Европа*, може да бъде намерен на www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1254.htm

За допълнителна информация се свържете с Massimiliano Mascherini, ръководител „Изследвания“, на mam@eurofound.europa.eu